

Cultuurvisie 2017-2020

Gemeente Renkum

11 april 2017

Inhoud

Voorwoord.....	3
1. Inleiding.....	4
2. Visie	5
2.1 Ambitie.....	5
2.2 Uitgangspunten	6
2.3 Rol gemeente	7
3. Speerpunten	8
3.1 Cultuurhistorie en erfgoed.....	8
3.2 Landgoederen en buitenplaatsen.....	10
3.3 Kunstenaarsgemeente	12
3.4 Airbornegeschiedenis.....	16
3.5 Cultuureducatie en -participatie	18
Bijlage Evaluatie ambitie Cultuurvisie 2005-2015	20

Voorwoord

In de periode van de Cultuurvisie 2005-2015 hebben we ons ingezet om de unieke monumenten, landgoederen in de gemeente in stand te houden en te zorgen voor verdere ontsluiting van het cultureel erfgoed zodat inwoners en bezoekers in de gelegenheid worden gesteld hiervan kennis te nemen. De traditie van bewaren en doorgeven hebben we in ere gehouden en waar nodig hersteld.

Daarnaast hebben we het culturele bewustzijn bij de inwoners vergroot. Er is een programma voor cultuureducatie op de basisscholen ontwikkeld en we hebben veel culturele activiteiten en evenementen gestimuleerd, die uitgegroeid zijn tot een traditie.

We kunnen concluderen dat de meeste doelstellingen uit de Cultuurvisie 2005-2015 zijn gerealiseerd. Sommige zijn deels afgerond en andere helemaal niet. Het volledige overzicht van de evaluatie vindt u in de bijlage.

De rol van de overheid op alle terreinen, dus ook in de kunst- en cultuursector is de afgelopen jaren echter veranderd. Er ligt meer verantwoordelijkheid bij inwoners en organisaties en de overheid regelt minder. De veranderende samenleving verwacht flexibiliteit en initiatieven van inwoners, kunstenaars en culturele organisaties, maar ook van de gemeente.

De Cultuurvisie is opgesteld mede op basis van de vele gesprekken en bijeenkomsten die de afgelopen jaren zijn gevoerd met de Renkumse kunst- en cultuursector en de maatschappelijke partners en op basis van de evaluatie van de Cultuurvisie 2005-2015.

Wij kiezen er voor om de inwoners, kunstenaars en culturele instellingen te betrekken bij de uitwerking en invulling van deze Cultuurvisie. Wij gaan daarbij uit van een vraaggerichte, uitnodigende en activerende benadering, waarbij de inzet is om instellingen en organisaties minder afhankelijk te maken van gemeentelijke ondersteuning.

Om uitvoering te geven aan de in deze Cultuurvisie 2017-2020 geformuleerde ambities zullen kunstenaars en organisaties op het gebied van kunst en cultuur uitgenodigd worden aan te geven hoe ze kunnen bijdragen om hieraan invulling te geven en wat daar voor nodig is. Vooralsnog gaan wij daarbij uit van de bestaande financiële middelen (zie bijlage) en personele formatie.

Erik Heinrich
Wethouder Kunst & Cultuur

1. Inleiding

Kunst, cultuur en cultuurhistorie zijn het visitekaartje van onze gemeente. Renkum is rijk bedeeld met kunst en cultuur in al zijn facetten. Er zijn in onze gemeente veel mensen die zich met cultuur bezighouden, zowel in amateur- als in professioneel verband.

We verstaan onder cultuur alles wat door de samenleving wordt voortgebracht (in tegenstelling tot natuur). Daaronder vallen uitingen van de verschillende kunst disciplines zoals architectuur, beeldende kunst en vormgeving, film, literatuur en podiumkunsten. Cultuurhistorie, zoals archieven, archeologie, historische collecties en monumenten maken ook onderdeel uit van cultuur.

Al eeuwenlang heeft het landschap en de specifieke ligging van Renkum op de stuwwal aan het water van rivier en beken velen geïnspireerd om hier te komen en er te (ver)blijven. Kunstenaars, bezoekers en inwoners werden en worden er door geïnspireerd. Met ruim twintig landgoederen vormt Renkum een belangrijke schakel in het Gelders Arcadië, de landgoederenzone van de Veluwezoom. Renkum heeft ook een bijzondere relatie met de schilderskunst. In de 19e eeuw vormt zich een kunstenaarskolonie in Oosterbeek (de Oosterbeekse School) en in het begin van de 20e eeuw ook in het dorp Renkum (Pictura Veluvensis).

In september 1944 heeft Renkum een belangrijke rol gespeeld als landingsplaats voor Britse parachutisten tijdens de Slag om Arnhem (de Airborne geschiedenis).

Renkum is een gemeente vol herinneringen en betekenissen, die over een aantal unieke kwaliteiten beschikt. We onderscheiden vier kernkwaliteiten: de specifieke ligging, de grote diversiteit aan landschappen, de rijke cultuurhistorie en de Airborne geschiedenis.

Het samenspel van wederzijdse beïnvloeding van deze vier kernkwaliteiten heeft er toe geleid dat Renkum een zeer gewaardeerde en attractieve woonkwaliteit heeft, een gunstig vestigingsklimaat en een hoge toeristisch recreatieve potentie.

Kunst en cultuur spelen een belangrijke rol in onze gemeenschap. Zij dragen bij aan de identiteit en leefbaarheid, verbinden inwoners en bezoekers en bieden een vruchtbare voedingsbodem voor creativiteit, innovatie en economische en sociale ontwikkeling.

Maar kunst is ook vooral iets om van te genieten. Het is een ontdekkingsreis. Kunst laat ons steeds op een andere manier kijken naar de werkelijkheid. Daarom is het belangrijk dat scholen actief cultuureducatie stimuleren en dit koppelen aan culturele activiteiten binnen de gemeente.

Met deze Cultuurvisie wil de gemeente Renkum een samenhangend perspectief bieden, dat kunstenaars, culturele instellingen, verenigingen, ondernemers, inwoners en bezoekers mogelijkheden biedt om zich cultureel te uiten, te manifesteren, te participeren en zich te laten inspireren.

2. Visie

2.1 Ambitie

Er is wellicht geen gemeente in Nederland waar landschap, kunst en cultuur al zo lang en zo nauw met elkaar verbonden zijn als in Renkum. De specifieke ligging op de stuwwal tussen de Veluwe en de uiterwaarden van de Rijn hebben geleid tot een grote diversiteit aan landschappelijke kwaliteiten met grote natuurwaarden. Dit gebied had en heeft een grote aantrekkingskracht op welgestelden en kunstenaars, waardoor landgoederen en buitenplaatsen ontstonden en kunstenaars de landschappen als inspiratiebron en onderwerp gebruikten voor hun schilderijen en tekeningen.

Vanwege het schone water en de aanwezigheid van waterkracht op de Veluwe ontwikkelde zich al vanaf de zestiende eeuw in Renkum de papierindustrie. In vele beken werden papiermolens gebouwd. De papierindustrie was een belangrijke werkgever en het dorp Renkum heeft er zijn bloei aan ontleend. Het is belangrijk om het verhaal over het vervaardigen van papier in Renkum levend te houden.

De landgoederenzone op de Veluwezoom (Gelders Arcadië) neemt een bijzondere positie in binnen de landgoederenzones in Nederland. Deze zone onderscheidt zich door de wijze waarop bij de aanleg van landgoederen en buitenplaatsen gebruik werd gemaakt van de natuurlijke, opvallend grote hoogteverschillen en de aanwezigheid van helder, stromend water. In eerste instantie zijn het vooral landgoederen die tot ontwikkeling komen met bedrijvigheid tot gevolg. Later transformeren zij tot buitenplaatsen waar het genoegelijke verblijf voorop staat.

De landgoederen en buitenplaatsen zijn dragers van het Renkumse landschap. Ze bepalen in hoge mate mede de identiteit van Renkum en hebben een belangrijke maatschappelijke betekenis. Om het erfgoed van landgoederen en buitenplaatsen te behouden zetten we in op behoud door beleven, benutten en beschermen.

In het midden van de 19^e eeuw kwamen kunstenaars naar onze gemeente om de schoonheid te ondergaan van de heide- bos- en rivierenlandschappen. Hierdoor onstond in Oosterbeek de eerste kunstenaarskolonie van Nederland in navolging van de Franse kunstenaarskolonie Barbizon. Men trok de natuur in om er te werken en de impressies vast te leggen die daar bij de kunstenaar werden opgewekt. Zo onstond de Oosterbeekse School, een aanduiding van deze romantisch/realistische landschapschilders die hun inspiratiebron vonden in de Renkumse landschappen. Dit landschap fungeert vandaag de dag nog steeds als inspiratiebron voor vele kunstenaars.

Het bijzondere landschap kreeg nog extra betekenis doordat het als decor en gevechtsgebied diende voor de Britse Airborne divisie tijdens de landingen en de gevechten rond de Slag om Arnhem in september 1944. Deze gebeurtenis heeft een stempel gedrukt op de recente geschiedenis in onze gemeente en is onderdeel van het collectieve geheugen van onze inwoners. De Renkumse bevolking voelt een speciale band met de Britse en Poolse veteranen van de Airborne divisie. Vele plekken in onze gemeente herinneren nog aan die septemberdagen van 1944.

De vier kernkwaliteiten van de gemeente Renkum: de specifieke ligging, de grote diversiteit aan landschappen, de rijke cultuurhistorie en de Airborne geschiedenis worden met elkaar verbonden doordat ze op het snijvlak van landschap, kunst en cultuur liggen. Het unieke van Renkum is de combinatie van ligging, omgeving, cultuurhistorie en aansprekende kunst. Met het landschap als kern worden heden en verleden, kunst en cultuurhistorie, groen en blauw met elkaar verbonden en het is tevens een schakel in de verbinding van Renkum met de regio en de rest van Nederland.

Ambitie

Renkum heeft een hoge ambitie op het gebied van kunst en cultuur: de ambitie is om een kunstenaarsgemeente te zijn met een landelijke uitstraling, waarbij het erfgoed als inspiratiebron fungeert voor nieuwe ontwikkelingen.

In deze Cultuurvisie 2017-2020 geven wij aan wat de komende vier jaar de speerpunten zijn op het terrein van kunst en cultuur. Wij vinden een visie en daarbij behorende ambities van belang om in een steeds veranderende omgeving bewuste keuzes te kunnen maken. Naast de hierbovengenoemde overkoepelende visie is er ook per speerpunt een ambitie geformuleerd. Daarnaast zijn per speerpunt een aantal onderwerpen aangegeven die binnen dat speerpunt van belang zijn en die daaraan mede inhoud geven.

2.2 Uitgangspunten

Wij willen, naast de eigen waarde van kunst en cultuur en het aantrekkelijker maken van de woonkwaliteit ook inzetten op het economische en maatschappelijke belang van kunst en cultuur in onze gemeente. Alle inwoners, kunstenaars, ondernemers, recreanten en toeristen van de gemeente Renkum moeten in staat zijn te genieten van een rijk en veelzijdig culturaanbod. Onze kwaliteiten op het gebied kunst en cultuur in de gemeente willen we behouden, toegankelijk maken en benutten voor beleving.

De kernkwaliteiten van onze gemeente moeten daarom worden versterkt. Kunstenaars krijgen de ruimte om te ondernemen, waarbij de gemeente een rol kan spelen door initiatieven van inwoners, kunstenaars en culturele instellingen te faciliteren.

We verbinden kunst en cultuur expliciet aan het landschappelijke aspect. De gemeente Renkum wil zo veel mogelijk inwoners en bezoekers die bijzondere relatie tussen landschap en kunst; tussen natuur en cultuur laten ervaren.

We willen de ondersteuning van het kunst- en cultuurbeleid inzetten op vijf speerpunten: Cultuurhistorie en erfgoed; Landgoederen en buitenplaatsen; Kunstenaarsgemeente; Airbornegeschiedenis en Cultuureducatie en -participatie.

We zetten in op toekomstgerichte, duurzame samenwerking en verbindingen. Door kunst en cultuur te verbinden aan andere beleidsterreinen kunnen we ons gewaardeerde en attractieve woonmilieu koesteren, het (potentieel) gunstig economisch vestigingsklimaat versterken en onze toeristische potentie verzilveren.

Onze ambitie waar maken is alleen mogelijk wanneer we dit samen doen: samen met inwoners, kunstenaars en culturele organisaties. Gerelateerd aan de genoemde kernkwaliteiten, zetten we in op initiatieven die de zichtbaarheid van (cultuur)historie op locatie vergroten en zijn we op zoek naar ideeën en initiatieven die de verbinding sterker maken.

2.3 Rol gemeente

Zoals al genoemd in het voorwoord ligt de verantwoordelijkheid voor het aanbod van kunst en cultuur allereerst bij de kunst- en cultuursector zelf. De rol van de gemeente is vooral een dienende en ondersteunende.

De gemeente vertrouwt er op dat inwoners, kunstenaars en culturele organisaties zelf hun ambities willen en kunnen vormgeven en daartoe initiatieven ontplooiën.

De gemeente heeft als spin in het netwerk afwisselend een stimulerende, faciliterende, structurerende en/of sturende rol. We dragen bij aan een goede staat van onderhoud en toegankelijkheid van het cultureel erfgoed en aan de toegankelijkheid van kunst en cultuur. Wij zijn ambassadeur en dragen uit dat we trots zijn op onze cultuurhistorie en dat we een kunstenaarsgemeente zijn.

We denken mee bij het organiseren van evenementen en manifestaties en laten daarbij de verantwoordelijkheid bij de betreffende organisatie. We helpen mee door het leggen van verbindingen, het zoeken naar financieringsmogelijkheden of dragen zelf financieel bij.

3. Speerpunten

3.1 Cultuurhistorie en erfgoed

De ruimtelijke structuur van onze gemeente wordt - ondanks alle veranderingen - nog altijd bepaald door de historische ontwikkeling en het erfgoed dat daarvan getuigt. Dat pleit voor een integraal erfgoedbeleid dat zich richt op de instandhouding van de monumenten, het archeologisch erfgoed en het cultuurlandschap.

Belangrijk is ook dat de zorg voor het eigen erfgoed een gedeelde verantwoordelijkheid is van alle inwoners van onze gemeente. Veel inwoners voelen deze verantwoordelijkheid ook en geven hier inhoud aan door dagelijks hard, enthousiast en vooral ook samen te werken aan de instandhouding daarvan. Daarnaast heeft de gemeente heeft ook eigen ambities waar het gaat om cultuurhistorie en erfgoed.

Ambitie

Wij willen behouden wat onze gemeente een eigen culturele identiteit verschaft en erfgoed als inspiratiebron laten fungeren voor nieuwe ontwikkelingen.

Archeologie

Talrijke grafheuvels van duizenden jaren oud en archeologische vondsten wijzen op vroege bewoning in onze omgeving. Renkum kent daardoor veel gebieden met een middelhoge tot hoge archeologische verwachting. Dat wil zeggen dat de kans groot is dat archeologische resten in situ (op de oorspronkelijke plaats) kunnen worden aangetroffen. Via de gemeentelijke archeologieverordening wordt geregeld dat bij bodemingrepen altijd tijdig en vooraf de vraag zal worden gesteld wat die activiteit zal betekenen voor dit bodemarchief. Waar mogelijk zullen de archeologische resten moeten worden opgegraven voor hun behoud. Waar behoud in situ niet mogelijk is, zullen de vondsten goed moeten worden gedocumenteerd en -indien mogelijk- worden bewaard.

Archeologie is minder 'aibaar' dan het erfgoed boven de grond, simpelweg omdat het meestal onzichtbaar is. Het vraagt vaak ook enige deskundige uitleg voordat de betekenis en waarde inzichtelijk worden. Het draagvlak voor het archeologische beleid zal worden vergroot door het publiek te informeren over het vroege verleden van de gemeente. Dat kan door de belevingswaarde van oude kasteellocaties als Grunsfoort en Rosande te vergroten door bij voorbeeld de zichtbaarheid van hun contouren te markeren. Datzelfde kan ook gebeuren met de restante van de muren van het middeleeuwse Renkumse Klooster. Dit biedt uiteraard ook aantrekkelijke toeristische kansen.

Papiergeschiedenis

De papiergeschiedenis van Renkum is ontstaan vanwege de mogelijkheden die het landschap –in het bijzonder de beken- vroeger bood. Vanwege het schone water en de daarmee samenhangende waterkracht op de Veluwe ontwikkelde zich hier de papierindustrie.

De Stichting Papiermuseum wil de rijke historie van het papiermaken zichtbaar maken en daartoe in Renkum een papiermuseum oprichten waar het hele verhaal over papier en papierproductie in

Nederland kan worden gevonden, maar waar ook workshops en activiteiten zoals papierscheppen, papierkunst en lezingen worden gehouden. Er is al een collectie met o.a. werktuigen, gereedschappen en machineonderdelen bijeengebracht door een groep oud-werknemers van papierfabrieken.

De Stichting Papiermuseum heeft echter geen financiële middelen en is erg afhankelijk van de groep oud-werknemers. Daarom is het belangrijk dat partners gevonden worden die kunnen investeren in een locatie en de inrichting van een museum. Het papiermuseum kan een goede aanvulling zijn op het toeristisch aanbod in Renkum.

Om het verhaal over het vervaardigen van papier in Renkum levend te houden ondersteunen we initiatieven voor het verbeteren van de zichtbaarheid/beleefbaarheid van de cultuurhistorische resten van de Renkumse papiergeschiedenis en de ontwikkeling van een papiermuseum in Renkum.

Monumenten

Renkum wil het cultuurhistorisch erfgoed in stand houden zodat dit op een verantwoorde wijze kan worden doorgegeven aan de volgende generaties en een inspiratiebron en motor kan zijn voor nieuwe ontwikkelingen. Integratie van het cultuurhistoriebeleid in het ruimtelijk ontwikkelingsbeleid wordt nagestreefd.

Renkum beschikt over een ruim bestand aan rijks- en gemeentelijke beschermde monumenten. Renkum telt 76 inschrijvingen in het rijksmonumentenregister en heeft 145 gemeentelijke monumenten. Vermeldenswaardig is nog de categorie "martiale monumenten" waarbij het gaat om gebouwde zaken die verband houden met de Airbornegeschiedenis.

In 2012 is ter vervanging van de Monumentenverordening de Erfgoedverordening vastgesteld, met daarin opgenomen de mogelijkheid tot het aanwijzen van landgoederen tot gemeentelijk beschermd landgoed. Daardoor ontstaat niet alleen een verbod op het slopen van bebouwing, maar ook het verbod op toevoegingen, tenzij daarvoor een vergunning is verleend. Gemeentelijk beschermde landgoederen zijn: Bato's wijk en De Oorsprong.

Religieus erfgoed

Binnen de gemeente Renkum hebben de Remonstrantse kerk aan de Wilhelminastraat in Oosterbeek en de Protestantse kerken aan de Benedendorpsweg in Oosterbeek en 'Op de heuvel' in Heelsum de status van rijksmonument. De hervormde en gereformeerde kerk van Renkum, de katholieke kerk van Doorwerth, de St. Bernulphuskerk in Oosterbeek en de gereformeerde kerk op het terrein van Pro Persona in Wolfheze hebben de status van gemeentelijk monument.

De gemeente kent echter maar weinig religieus erfgoed als we deze monumentale kerkgebouwen buiten beschouwing laten. Een belangrijke uitzondering is het Mariabeeld in de Onze Lieve Vrouw Ten-hemelopneming kerk te Renkum. Dit eikenhouten beeldje (gemaakt rond 1350) wordt al vele eeuwen vereerd.

Enkele kerkgebouwen in de gemeente hebben een méér dan alleen puur religieuze functie. De aanwezigheid van de bijzondere reeks kruiswegstaties geschilderd door Jan Toorop in de St.

Bernulphuskerk in Oosterbeek of de inwerking van de Slag om Arnhem op het kerkgebouw kunnen daarvan de oorzaak zijn. Worden dergelijke kerkgebouwen aan de eredienst onttrokken dan is herbestemming vaak het gevolg. Gemeente Renkum staat open om in die gevallen locaties met een extra culturele dimensie te herontwikkelen met maximaal behoud van de beleefbaarheid.

Wederopbouwarchitectuur

In september 1944 leidde de geallieerde operatie Market-Garden in onze omgeving tot enorme oorlogsschade. De streek werd na afloop van de slag geëvacueerd en door de Duitse bezetter leeggeplunderd. Ook de bevrijding in 1945 ging gepaard met een zware vernielingen. Het dorp Renkum bleef dat alles grotendeels gespaard. Daar was weliswaar veel schade, maar die kon worden hersteld. In Oosterbeek waren grotere vernielingen aangericht, waardoor bij nieuwbouw ook nieuwe architectuurstromingen kansen kregen.

Er is voor de architectuur uit de wederopbouwperiode (1940 – 1966) nog maar weinig waardering. Het wordt bestempeld als saai en niet interessant. De Stichting Wederopbouwarchitectuur Renkum vertelt het verhaal van het verloop, de samenhang en de veelvormigheid van deze periode van herstel en vernieuwing. Belangrijke bouwprojecten uit deze periode zijn: de Dorpsstraat en het Europaplein in het dorp Renkum en het Plein 1946 en de Dennenkamp (met het gemeentehuis) in Oosterbeek.

Begraafplaatsen

De oude algemene begraafplaats in Oosterbeek aan de Fangmanweg werd in 1856 in gebruik genomen, toen de begraafplaats rond de Oude Kerk van Oosterbeek te klein begon te worden. Bekende schilders en schrijvers zijn hier begraven, waaronder de schrijvers Jacob van Lennep en Augusta de Wit, de dichter Jan van 's-Gravenweert en de schilders Johannes Bilders, Maria Bilders-van Bosse, Xeno Münninghoff, Tilly Münninghoff-van Vliet en Claas Hendrik Meiners.

In 2000 werd de Stichting Begraafplaats Fangmanweg Oosterbeek opgericht om de begraafplaats in stand te houden. De begraafplaats is sinds 1983 een gemeentelijk monument, terwijl de grafmonumenten van Jacob van Lennep en Jan van 's-Gravenweert en het uit 1856 stammende neo-gotische baarhuisje rijksmonument zijn.

De oude Begraafplaats 'Onder de Bomen' in het dorp Renkum is rond 1860 in gebruik genomen. De begraafplaats kenmerkt zich door de aanwezigheid van zeer oude graven, waaronder die van prominente Renkumers zoals de schilder Hendrikus Alexander van Ingen en de oprichters van de Renkumse papierindustrie. Het zuidelijk deel van de begraafplaats is sinds 2001 een gemeentelijk monument.

3.2 Landgoederen en buitenplaatsen

De Veluwezoom, op de grens van de Veluwe en de rivieren Rijn en IJssel, heeft door de eeuwen heen een bijzondere aantrekkingskracht uitgeoefend op de welgestelden. Dit kwam tot uitdrukking in meer dan honderd buitenplaatsen en landgoederen in een gebied dat –in groter verband- wordt aangeduid als Gelders Arcadië.

De landgoederen zijn ontstaan sinds het begin 18e eeuw toen de ontginningsactiviteiten grootschalig ter hand werden genomen door landheren of kerkelijke instanties, zoals kloosters. Aanvankelijk overheerste het economisch belang, naderhand veranderden veel landgoederen in een plek waar produceren plaats maakte voor consumeren: de buitenplaats.

De Veluwezoom wordt gekenmerkt door een samenhangende, gemeentegrensoverschrijdende structuur van landgoederen. Reden voor de gemeenten Wageningen, Renkum, Arnhem, Rozendaal en Rheden om in 2011 een convenant te tekenen met daarin de afspraak om te gaan samenwerken om deze structuur te behouden en te versterken. Inmiddels wordt samen met RBT KAN gewerkt aan het vermarkten van dit cultureel erfgoed.

Deze landgoederen zijn nog steeds fysieke culturele structuurdragers en maken een groot deel uit van het ruimtelijke landschap van het buitengebied. Binnen de gemeente komen ruim 20 landgoederen en buitenplaatsen voor. Daarmee vormt de gemeente een belangrijke schakel in het Gelders Arcadië.

Wij wonen in een bijzondere gemeente. De omgeving waarin wij leven heeft een aantrekkelijk karakter met landgoederen, sprengbeken en markante zichtlijnen. Bij de ontwikkeling van landgoederen is niet alleen de cultuurhistorie van belang, maar ook de ecologische, landschappelijke en economische waarden. We willen graag dat inwoners en bezoekers van deze mooie omgeving kunnen genieten en zich bewust zijn van de waarde ervan.

Ambitie

De gemeente heeft in de Basisvisie Landgoederen en buitenplaatsen de volgende ambitie geformuleerd: Een zo breed mogelijke samenstelling van landgoederen en buitenplaatsen duurzaam 'levend te houden' voor toekomstige generaties rekening houdend met de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteiten van de landgoederen en buitenplaatsen zelf, van hun directe omgeving en van het overkoepelende cultuurlandschap van de Veluwezoom.

Nog maar heel weinig buitenplaatsen en landgoederen zijn in particuliere handen. Het beheer door insitutionele eigenaren als het Geldersch Landschap of de gemeente zelf gaat hand in hand met algehele openstelling. Inwoners en bezoekers ervaren dat laatste als een vanzelfsprekendheid. Respect voor het kwetsbare karakter van dit erfgoed is voor toekomstige instandhouding echter cruciaal.

Inwoners en bezoekers die zich identificeren met het cultuurhistorische belang van het erfgoed van de landgoederengordel dragen daardoor bij aan die instandhouding. Het moet voor de huidige generaties gaan leven; het moet een belangrijk onderdeel van ons gezamenlijk bestaan, van onze identiteit worden. De bewustwording van de maatschappelijke betekenis van het landgoederenlandschap als identiteitsdrager speelt een hoofdrol in de verschillende manieren waarop naar behoud van de landgoederengordel kan worden gestreefd.

De lokale samenleving moet uitgenodigd en gemobiliseerd worden om bij te dragen aan de ontwikkeling en het herstel van de cultuurhistorische waarden en kan zich daardoor ook eigenaar voelen. In dit kader is het goed te beseffen dat de gemeente al lang niet meer de enige partij is bij

de ontwikkeling van de landgoederen. Het is goed te onderkennen dat er in de samenleving ook veel kennis en kunde aanwezig is en de gemeente nauwelijks middelen heeft om te investeren. Gemeente en lokale samenleving hebben elkaar nodig. Participatie om initiatieven van de grond te krijgen en gedeeld eigenaarschap zijn dan ook belangrijke thema's bij de totstandkoming van de ambitie. Een mooi voorbeeld hiervan is de in de maak zijnde visie "4 Landgoederen op de Helling" door de Vereniging Vrienden van park Hartenstein, het Dorpsplatform Oosterbeek en de Stichting Ruimte Denken.

Om het erfgoed van landgoederen en buitenplaatsen te behouden staat de gemeente een aantal juridische middelen ter beschikking om het erfgoed te beschermen. Voor het behoud van landgoederen en buitenplaatsen is het echter nog essentiëler om naar middelen te zoeken om een toekomstbestendig (financieel) beheer mogelijk te maken; er moet straks nog wel wat te behouden en te beschermen zijn.

Daarom is in de Basisvisie Landgoederen en buitenplaatsen als hoofdlijn van het gemeentelijk beleid vastgelegd: behouden door beleven, benutten waarbij (ver)binden een essentieel onderdeel vormt en beschermen.

Bij het beoordelen van de potentiële beleefbaarheid geldt in zijn algemeenheid de huidige verschijningsvorm van de landgoederen en buitenplaatsen als uitgangspunt. Het beleid van Renkum is niet gericht op reconstrueren, het terugbrengen naar één van de oorspronkelijke tijdslagen van een landgoed of buitenplaats. Omdat de huidige verschijningsvorm van de Renkumse landgoederen zo divers (van karakter) is moet per landgoed of buitenplaats beoordeeld worden wat in de huidige verschijningsvorm nog aan kenmerken herkenbaar of herstelbaar aanwezig is. Hierbij is het besef van het dynamische karakter van de landgoederen van belang: door de eeuwen heen zijn door de eigenaren immers steeds aanpassingen doorgevoerd.

Toekomstbestendig (financieel) beheer is een essentiële voorwaarde voor het behoud van landgoederen en buitenplaatsen. Een belangrijke opgave is dan ook zoeken naar kansen, het ontplooiën van initiatieven en het aandragen van creatieve ideeën voor nieuwe economische dragers. De gemeente ziet dit als een taak voor de gehele samenleving. De eigenaar speelt hierin natuurlijk een cruciale rol. Hij heeft een eigen verantwoordelijkheid en beschikt over een eigen beschikkingsmacht. Van oudsher hebben de landgoederen en buitenplaatsen ook een belangrijke toeristische rol gespeeld.

Juridische mogelijkheden voor bescherming van landgoederen en buitenplaatsen kunnen bestaan uit directe (monumentale) bescherming, planologische maatregelen, nadere toetsingscriteria of verordeningen. Belangrijke kwaliteiten van de landgoederen en buitenplaatsen zijn op verschillende manieren reeds beschermd.

3.3 Kunstenaarsgemeente

Vanaf ca. 1830 oefende Oosterbeek een grote aantrekkingskracht uit op kunstenaars van wie velen later een belangrijke rol in de Haagse School zouden spelen. De kunstenaarskolonie in Oosterbeek kende haar hoogtepunt rond 1880 maar ook daarna bleven de kunstenaars komen. Zo ontstond de

beweging Pictura Veluensis in Renkum begin 20e eeuw. Ook nu nog werken en bezoeken vele kunstenaars het gebied. Oosterbeek is één van de oudste kunstenaarskolonies in Europa en de gemeente is lid van de Europese Vereniging van kunstenaarskolonies: Euroart.

De gemeente Renkum is historisch gezien een kunstenaarsgemeente en er is voldoende potentieel is om dit ook te continueren. Een kunstenaarsgemeente is een gemeente waar veel kunstenaars wonen en werken en waar veel activiteiten georganiseerd worden op het gebied van kunst en cultuur. Daarvoor is het nodig kunst te verbinden met maatschappelijke, ruimtelijke en economische ontwikkelingen. De in de gemeente wonende kunstenaars zijn hierbij belangrijke partners van de gemeente.

Als kunstenaarsgemeente scheppen we voorwaarden voor kunstenaars en culturele organisaties. Zo krijgen kunstenaars als culturele ondernemers de ruimte om te ondernemen, waarbij de gemeente een rol kan spelen door initiatieven te faciliteren. Het culturele veld is zelf verantwoordelijk voor een kwalitatief hoogstaand aanbod van kunst en cultuur.

Ambitie

De ambitie is om een kunstenaarsgemeente te zijn met een landelijke uitstraling waar veel activiteiten georganiseerd worden, kortom een cultureel bruisende plek met veel kunst.

Wij gaan de bekendheid van de gemeente Renkum als kunstenaarsgemeente vergroten. Dit geldt voor alle kunst disciplines. Daarvoor gaan wij samen met kunstenaars en culturele organisaties werken aan het versterken van onze identiteit. Ook gaan wij de kunstenaarsgemeente meer onder de aandacht brengen bij inwoners, recreanten en toeristen.

Museum Veluwezoom

Het Museum Veluwezoom is een afsplitsing van de Stichting voor Heemkunde en is in 1994 opgericht. Het ging in aanvang vooral om de bewaar- en registratiefunctie van schilderijen van de gemeente en het beperkte eigen bezit. Gehuisvest in Kasteel Doorwerth worden regelmatig tentoonstellingen georganiseerd. De aandacht ligt hierbij vooral op beeldende kunst uit twee periodes: de periode van de kunstenaarskolonie in Oosterbeek (globaal van 1840-1880) en de bloeitijd van 'Pictura Veluensis' (globaal van 1900-1930). Daarnaast zijn zij een belangrijke partner in de vriendschapsband met de gemeenten Dachau en Tervuren en in EuroArt.

Centrum voor Landschap, Kunst en Cultuur

De gemeente was in 2009 initiatiefnemer om te komen tot een Centrum voor Landschap, Kunst en Cultuur. Dit centrum is bedoeld om ons culturele erfgoed (de schilderijen uit de 19e en begin 20e eeuw) te verbinden met de hedendaagse kunst en om als centrale plek in de gemeente te fungeren voor het doorgeven van de waarde van kunst in al zijn facetten aan huidige en toekomstige generaties van inwoners en bezoekers.

Een belangrijke reden om dit initiatief te nemen is gelegen in het feit dat het Museum Veluwezoom al enige tijd op zoek is naar een nieuwe locatie. Immers, ondanks het feit dat het Kasteel Doorwerth een bijzondere locatie is, is het fysiek moeilijk toegankelijk, is de tentoonstellingsruimte beperkt en het depot te klein.

Wij zijn het hele traject stimulator en facilitator geweest en hebben alle onderzoeken en visiebijeenkomsten gefinancierd. Uit het eerste haalbaarheidsonderzoek in 2009, bleek het unieke sellingpoint het landschap te zijn. Uit het bedrijfsplan in 2012 bleek de ambitie van het Centrum voor Landschap, Kunst en Cultuur inderdaad uniek te zijn. Er is in Nederland geen museum of instelling die zich exclusief richt op het landschap als inspiratiebron.

Het Centrum voor Landschap, Kunst en Cultuur is niet alleen uniek in zijn opzet, het is ook van fundamenteel en strategisch belang voor Renkum: zonder Centrum voor Landschap, Kunst en Cultuur kan geen inhoud gegeven worden aan de ambitie om een kunstenaarsgemeente te zijn.

Het Centrum voor Landschap, Kunst en Cultuur wil zo veel mogelijk bezoekers de bijzondere relatie tussen landschap en kunst; tussen natuur en cultuur laten ervaren. Het unieke landschap van de Veluwezoom en de manier waarop dat al eeuwen lang kunstenaars inspireerde en inspireert is daarbij uitgangspunt.

Het Centrum voor Landschap, Kunst en Cultuur moet het platform worden voor de kunstenaarsgemeenschap in onze gemeente. Het verbindt lokale kunstenaars, instellingen en organisaties die actief zijn op het terrein van beeldende kunst en landschap. Ook is het een podium om Renkum als aantrekkelijke toeristische bestemming te presenteren. Voor toeristen kan het een natuurlijk startpunt zijn voor een bezoek aan de gemeente en het omringende landschap.

Bij het Centrum voor Landschap, Kunst en Cultuur zijn een aantal kernpartners (Museum Veluwezoom, 't Venster en Buitenpoort Catering) en een groot aantal partners (Kunstkoepel, Scarabee, erven Jits Bakker, Stichting Henk Zweerus en Stichting Marius van Beek) inhoudelijk en programmatisch betrokken.

Inmiddels hebben de kernpartners een stichting opgericht en heeft het project een nieuwe naam: ZOOM. De naam verwijst naar het gebied de Veluwezoom, naar het museum Veluwezoom dat een nieuwe locatie zoekt en naar de zoomfunctie van een fototoestel, waarmee je kunt in- en uitzoomen, waarnemen en vastleggen. De kracht van ZOOM ligt in de combinatie van een locatie op de stuwwal, het omringende landschap en de aansprekende beeldende kunst.

Collecties

In de gemeente zijn een aantal collecties van hedendaagse kunstenaars die in Renkum gewoond en gewerkt hebben, aanwezig. We zetten ons in voor behoud van de collecties van Henk en Hedwig Zweerus, Jits Bakker en de collectie en het atelier van Marius van Beek voor de gemeente Renkum.

Daarnaast is er nog de uitgebreide collectie schilderijen uit de Oosterbeekse School en Pictura Veluensis die Pim Kwak verzameld heeft. Deze bijzondere privé collectie omvat ca. 250 schilderijen en heeft grote culturele waarde. Wij blijven ons inzetten voor het behoud van deze collectie alsmede het openbaar toegankelijk maken.

De gemeente is ook zelf eigenaar van een aantal schilderijen uit de Oosterbeekse School en

Pictura Veluvensis die in bruikleen zijn gegeven aan Museum Veluwezoom. Daarnaast is er de gemeentelijke collectie opgebouwd uit werk van de BKR regeling en vroegere aankopen. Deze wordt tegen het licht gehouden en waardevolle werken worden behouden.

Letteren

De literaire kwaliteiten van onze gemeente zijn niet zozeer gelegen in de literatuur die hier tot stand is gekomen, als wel door het feit dat meerdere schrijvers in onze gemeente gewoond hebben en er begraven zijn. Verder is er een bescheiden hedendaagse poëzie cultuur.

De schrijver Johannes Kneppelhout (pseudoniem Klikspaan) kocht in 1847 het landgoed De Hemelse Berg en woonde daar tot aan zijn dood in 1885. Zijn bekendste werk is Studententypen, humoristische verhalen over het Leidse studentenleven. In 1869 lieten hij de Concertzaal bouwen die in 1885 door zijn weduwe werd geschonken aan de gemeente.

Daarnaast overleed de beroemde auteur en politicus Jacob van Lennep in 1868 op doorreis door Oosterbeek in Hotel Schoonoord en werd begraven op de Oude Begraafplaats aan de Fangmanweg. Tenslotte werd in 1939 in het ouderlijk graf in Oosterbeek begraven de in Indië geboren schrijfster Augusta de Wit, vooral bekend van de roman Orpheus in de dessa, een klassieker in de Nederlands literatuur.

Sinds 2004 is er het poëziefestival Het Park Vertelt waar ieder jaar honderden bezoekers in park Hartenstein genieten van verschillende voordrachten en optredens. Daarnaast kent de gemeente sinds 2011 een dorpsdichter die voor een periode van twee jaar wordt aangesteld om gedichten te schrijven over de gemeente en de gebeurtenissen die er plaatsvinden. Niet ongenoemd mag blijven de jaarlijkse Kneppelhoutwandeling, een literaire wandeling door het Oosterbeek van de 19e eeuw.

Hoewel de gemeente Renkum literair dus maar van beperkte betekenis is, willen we het bescheiden ergoed behouden en de huidige literaire activiteiten versterken door het instellen van een tweejaarlijkse literaire prijs.

Muziek, toneel en dans

Renkum kent veel orkesten, koren en muziekgezelschappen, maar geen uitgesproken muziek- of toneelcultuur. Toch spelen veel mensen individueel of en groepsverband een instrument, zingen of luisteren graag naar muziek. Er vinden op vele locaties concerten plaats, uitvoeringen en toneeloptredens.

Er zijn in onze gemeente twee muziekscholen: T2muziek en Ritmiek Muziek. Beide scholen verzorgen niet alleen muzieklessen, maar ook concerten en uitvoeringen en hebben banden met Renkumse muziekverenigingen en harmoniën.

De Concertzaal in Oosterbeek werd in 1869 speciaal gebouwd voor de begaafde jonge violist Jan de Graan, een beschermeling van Johannes Kneppelhout. Helaas overleed Jan de Graan al voor ingebruikneming van de Concertzaal. In 1885 werd de Concertzaal door de weduwe van Johannes Kneppelhout geschonken aan de gemeente. Inmiddels is de Concertzaal volledig gerenoveerd en in

de oude luister hersteld, waardoor het weer een prachtige plek voor podiumkunsten is en een oefenruimte voor vele muziekverenigingen en koren. Het is de bedoeling de Concertzaal te verzelfstandigen.

Daarnaast kennen we in Oosterbeek nog het Zalencentrum Lebret, het Cultuur- & Ontmoetingscentrum Kreek, de Klipper, de muziekluifel in Park Hartenstein en het Filmhuis.

In het dorp Renkum zal in 2017 het multifunctionele centrum Doelum geopend worden waar optredens kunnen worden georganiseerd, waarmee ook het dorp Renkum een goede culturele voorziening zal kennen. Ook is er het Everwijnsgoed, een oude boerderij in het dorp Renkum dat als cultureel centrum fungeert. De boerderij is centraal gelegen in het midden van het Renkum beekdal en maakt onderdeel uit van landgoed Keijenberg. Er worden tentoonstellingen en workshops gehouden die het publiek de gelegenheid geven om in contact te komen met kunstenaars en het is een podium voor amateur-musici, -theatermakers en concerten. De muziektent in Heelsum wordt weer een podium voor muzikale activiteiten.

Wij willen de komende jaren inzetten op een betere en nauwere samenwerking tussen deze podia onderling en tussen de podia en gezelschappen.

Atelier- en tentoonstellingsruimte

Er is behoefte aan atelierruimte voor beeldende kunstenaars. Al enige jaren biedt de gemeente tijdelijk leegstaande gemeentelijke gebouwen aan aan de Stichting Atelierbeheer SLAK. SLAK beheert en verhuurt werk- en woonruimten voor kunstenaars en culturele organisaties in de provincie Gelderland, waaronder in onze gemeente. Op deze manier faciliteert de gemeente tijdelijk kunstenaars die atelierruimte zoeken. Ook faciliteren wij waar mogelijk initiatieven voor de realisatie van bedrijfsruimte aan huis, waaronder kantoor- en atelierruimte.

Tentoonstellingsruimte is in de gemeente Renkum in beperkte mate beschikbaar. Naast de bekende locaties als Kasteel Doorwerth en het Everwijnsgoed zijn er bedrijven en instellingen die ruimte bieden aan kunstenaars om hun werk te exposeren. In de toekomst zal ZOOM voor de hedendaagse kunstenaars een belangrijke tentoonstellingslocatie worden. De galerij van het gemeentehuis blijft beschikbaar voor de overzichtstentoonstelling van de jaarlijkse Kunstroute, representatieve Hedendaagse beeldende kunst en de gemeentelijke kunstcollectie.

Kunst in de openbare ruimte

Het prettige leefklimaat in onze gemeente is mede bepaald door kunst in de openbare ruimte. Kunst en cultuur verfraaien de gemeente en kunnen de betrokkenheid van mensen bij hun eigen buurt vergroten. Renkum kent op veel plekken kunst in de openbare ruimte, toegevoegd op initiatief van de gemeente, maar ook op initiatief van inwoners en verenigingen. Uitgangspunt is dat de toevoeging van kunst een verrijking van de locatie betekent.

3.4 Airbornegeschiedenis

De slag om de brug van Arnhem in september 1944 heeft een behoorlijk stempel gedrukt op de recente geschiedenis van onze gemeente en van onze regio. De Airborne landingen en de slag

worden nog steeds herdacht. De Renkumse bevolking heeft een speciale band met de geallieerden. De (familie van) veteranen komen elk jaar in september om hun omgekomen familieleden of kameraden te herdenken. Veel plekken in de gemeente, samen met het Airborne museum en de militaire begraafplaats Airborne War Cemetery herinneren nog aan die septemberdagen. Ook veel gedenktekens in de openbare ruimte herinneren aan de Airbornegeschiedenis.

Renkum is een Airborne-gemeente evenals Arnhem, Ede en Overbetuwe. De overlappende geschiedenis van de luchtlandingen en de verloren Slag om Arnhem verbinden de vier gemeenten. Er zijn veel initiatieven om de slag weer in nieuwe vormen te herdenken en er komen steeds meer activiteiten voor bezinning en beleving.

De Airbornegeschiedenis is onderdeel geworden van het collectieve geheugen van onze inwoners. We willen het verhaal van de Slag om Arnhem levend houden door mensen, maar vooral jongeren te laten beseffen wat vrijheid betekent en gekost heeft. We geven, samen met de andere Airbornegemeenten en de Airborneorganisaties met zorg vorm aan het (nieuwe) herdenken en het uitdragen van het verhaal en het overdragen van de kennis. We beschermen het karakter van de herdenkingen en passen de vorm aan sinds het wegvallen van veteranen. We creëren gezamenlijk belangstelling en bewustzijn voor de heroïsche strijd van de Slag om Arnhem en geven het "Airborne DNA" door aan de volgende generatie. Daarmee willen we een zo groot mogelijk deel van de eigen bevolking en zoveel mogelijk bezoekers van buiten de regio bereiken.

Ambitie

Het is onze ambitie de Airbornegeschiedenis levend te houden én te verbinden aan de actualiteit door de Slag om Arnhem te blijven herdenken, te beseffen dat vrede en vrijheid niet vanzelfsprekend zijn en door het organiseren van activiteiten die de Airbornegeschiedenis laten beleven.

Het Airborne Museum 'Hartenstein' is dé plek waar de Slag om Arnhem in al zijn facetten aan een breed en internationaal publiek wordt gepresenteerd, als historisch baken van opofferingsgezindheid van militair en burger voor vrijheid. De afgelopen decennia hebben gezorgd voor een grote hoeveelheid aan documentatie, collectie en persoonlijke verhalen die in het Airborne museum worden bewaard en tentoongesteld. Het in 2009 volledig vernieuwde museum is met ca. 100.000 bezoekers per jaar de grootste toeristische attractie in onze gemeente.

Naast het museum zijn in onze gemeente nog vele organisaties actief bezig met het Airbornegebeuren. Hier zijn o.a. te noemen de Politie SportVereniging met de jaarlijkse Airborne Wandeltocht en de Stichting Airborne Feelings. Samen met hen en vele anderen werken we aan een gezamenlijke Airborne uitstraling. Daar waar mogelijk stimuleren wij hen elkaars kennis en voorzieningen te gebruiken. Ook initiëren en ondersteunen wij hen om de samenhang in promotie en marketingcommunicatie te verbeteren. Het is belangrijk om nieuwe wegen in te slaan en ruimte geven voor het bereiken van een nieuw en meer divers publiek door vernieuwing in aanbod, samenwerking en afstemming binnen het Airborne aanbod.

De aandacht en belangstelling voor de Airbornegeschiedenis is uiteraard het grootst in september, maar ook door het jaar heen is er belangstelling voor het museum, de monumenten en de

toeristische wandel- en fietsroutes. Maar hier valt nog veel te winnen. Door de Airbornegeschiedenis op een prettige manier en compleet te presenteren en door betere samenwerking met de andere Airbornegemeenten kan de verbreding van het Airborne seizoen worden bereikt.

In de in 2016 door de 4 Airbornegemeenten, provincie Gelderland en het V-fonds ondertekende intentieverklaring constateren de Airbornegemeenten zien dat zij meer kunnen bereiken door:

- het afstemmen van initiatieven en programma's, zowel inhoud als marketing;
- het organiseren en vormgeven van gemeenschappelijke activiteiten, ook educatie;
- het afstemmen van overkoepelende communicatie en marketing;
- vanzelfsprekende deelname in de Liberation Route Europe;
- samenwerken in benodigde fondsenwerving.

De gemeenten Arnhem, Ede, Overbetuwe en Renkum spreken in de intentieverklaring uit de komende jaren in een projectstructuur samen te werken en dit na de 75e herdenking in 2019 gezamenlijk te evalueren.

De laatste jaren wordt door Renkum ook intensief samengewerkt met de gemeenten Rhenen, Wageningen en Ede op het terrein van Bevrijdingstoerisme gericht op versterken van de lokale WOII-organisaties. Het is een uniek gegeven dat de belangrijkste militaire gebeurtenissen uit de WOII in Nederland plaatsvonden in deze vier gemeenten: de Slag om de Grebbeberg (Rhenen), de Airbornegeschiedenis (Ede en Renkum) en de capitulatie van Duitsland (Wageningen). De samenwerking heeft geleid tot een kwalitatief hoog en groot aanbod van regionaal WOII-erfgoed voor toeristisch en educatief gebruik. De samenwerking werkt aan vergroten van het samenbindend vermogen en slagkracht van de sector bevrijdingstoerisme. Deze samenwerking zal de komende jaren worden voortgezet.

3.5 Cultuureducatie en -participatie

Cultuureducatie is een belangrijke bouwsteen voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Hierdoor komen alle kinderen en jongeren, ongeacht hun achtergrond, in aanraking met kunst en cultuur. Op school ontwikkelen ze hun talenten en cultuur-educatie draagt bij aan historisch besef.

Algemene kunstzinnige vorming binnen het onderwijs is een belangrijke factor voor de ontwikkeling van leerlingen. Bovendien is het in aanraking komen met kunst en cultuur in het basis- en voortgezet onderwijs belangrijk voor het zoeken naar en het ontwikkelen van talent.

We verstevigen daarom de samenwerking tussen scholen en culturele instellingen in de gemeente en gaan uit van een brede verankering van cultuur binnen het reguliere onderwijs. Wij willen stimuleren dat scholen meer eigenaar worden van het cultuuronderwijs en culturele instellingen vragen in hun behoeften te voorzien.

Actief deelnemen aan kunst en cultuur draagt bij aan de ontwikkeling en zingeving van mensen en aan een sociale samenleving. Helaas volgen steeds minder kinderen, jongeren en ook ouderen in hun vrije tijd muziek-, schilder- of toneellessen. Gelukkig is er meer ruimte voor particuliere

initiatieven: gezamenlijke projecten van inwoners, verenigingen en culturele instellingen. Een voorbeeld daarvan is het project Lang Leve Kunst. De toegankelijkheid van de voorzieningen voor cultuurparticipatie is in onze gemeente geborgd middels de Gelre-pas.

De bibliotheek Veluwezoom is met drie vestigingen in Renkum een laagdrempelige instelling die dé voorziening bij uitstek is die voor alle inwoners informatie in diverse vormen aanbiedt. Het werk van de bibliotheek bestaat uit het aanleren van informatievaardigheden en mediawijsheid bij onze inwoners. Voor sommigen is dat het leren lezen, voor anderen het interesseren in lezen en voor weer anderen het helpen bij het efficiënt vinden van de gewenste informatie in nieuwe media zoals internet. De bibliotheek kan een nuttige taak vervullen in de voor- en vroegschoolse educatie om taalachterstanden al voor de start van de onderwijsloopbaan van een kind te beperken of voorkomen.

Wij blijven de (amateur)kunst- en cultuurverenigingen en de bibliotheek ondersteunen en faciliteren om meer verbindingen met elkaar en met de maatschappij te leggen. Daarnaast worden culturele organisaties gestimuleerd mee te denken in de participatie.

Kunst en cultuur kunnen worden ingezet als onderdeel van maatwerkvoorzieningen - creatieve therapie, maakateliers, dagbesteding -, maar ook als algemene voorziening of bindmiddel in wijken en dorpen. Mooie voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld het onderhoud en de exploitatie van de muziekkoepeel in Heelsum en het openstellen en draaiend houden van de Renkumse Molen.

Ambitie

Het is onze ambitie de cultuureducatie te versterken door het een structurele plek te laten krijgen in het curriculum van de scholen. Wij zetten bovendien kunst en cultuur in als middel voor participatie en talentontwikkeling en als maatwerkvoorziening.

Bijlage Evaluatie ambitie Cultuurvisie 2005-2015

AFGEROND

Musea

- Uitbreiding en professionalisering Airbornemuseum
- Afronding Plan Doorwerth Forte
- Visie op presentatie van de papiergeschiedenis
- Realisatie Bezoekersruimte Atelier Marius van Beek

Monumenten

- Uitbreiding van de gemeentelijke monumentenlijst
- Renovatie Concertzaal
- Landgoed Laag Oorsprong; restauratie van tuin en zwembad; accentueren van de cultuurhistorie in het gebied
- Restauratie Renkumse Molen

Archieven

- Functionele raadpleegfunctie in het Cultuur & Ontmoetingscentrum Kreek met inzet van het Historisch Documentatiecentrum Renkum

Amateurkunst

- Op peil blijven van huidige voorzieningen van de amateurkunst
- Uitwisseling van verenigingen in het kader van de culturele Vriendschapsband.

Beeldende kunst en vormgeving

- Behoud van het aantal in de gemeente wonende en werkende kunstenaars
- Zicht hebben op ontwikkeling van expositieruimte
- Kunstprojecten en wisselexposities Scarabee
- Ontwikkeling Centrum voor Landschap, Kunst en Cultuur

Muziek, toneel, dans

- Uitbreiding van aantal voorstellingen en uitvoeringen
- Bestaan van concertagenda (evenementenkalender wegens minimaal gebruik door organisaties weer afgeschaft)
- Concertzaal aanpassen aan de hedendaagse eisen
- Consolidatie gebruik van Muziekluifel op niveau van 2005
- Stimuleren van gebruik Muziekkoepeel Heelsum

Film

- Profileren van Het Filmhuis en verbeterde samenwerking met andere culturele instellingen en het onderwijs.

Literatuur

- Poëziefestival is jaarlijks terugkerend evenement
- Dorpsdichter sinds 2011

Evenementen

- Continuering van de in 2005 bestaande en in deze nota genoemde activiteiten
- Afstemming tussen de activiteiten onderling
- Festival Triafata

Airborne

- Continuering van de in 2005 bestaande en in deze nota genoemde activiteiten
- Grotere samenhang in presentatie en promotie van Airborne activiteiten
- Uitbreiding van de Airborne activiteiten (Renkum Leeft)
- ArtBorne projecten

Promotie

- Promotieplan ontwikkeld
- Werving waarin de thema's natuur, cultuur en historie worden belicht
- Promotie via internet verbeterd

Cultuureducatie

- Goede voorzieningen voor cultuureducatie
- Afstemming en samenwerking van de voorzieningen
- Bevordering van cultuureducatie door scholen, ontwikkeling cultuurmenu

Bibliotheken

- Bestaan van de basisbibliotheek Renkum, Rheden en Rozendaal
- Bibliotheekbeleid
- Vernieuwingsagenda

DEELS AFGEROND

- Professionalisering Museum Veluwezoom en visie op huisvesting
- Uitbreiding collectie kunst in openbare ruimte
- Voltooing van de update-inventarisatie van kunstcollectie in gemeentehuis en inzet van collectie voor cultuureducatie
- Daar waar mogelijk stimuleert de gemeente architectuur ontwerprijvragen
- Bestaan van een jaarlijks Airborne herdenkingsconcert

NIET AFGEROND

- Museum Oosterbeekse School (collectie Kwak) in bedrijf
- Gemeentehuis presentabel als gemeentelijk 'top' monument
- Betere inpassing van de jaarlijkse (landelijke) Open Monumentendag in de culturele agenda
- Reconstructie Molen Quadenoord
- Beeldplan Kunst in de Openbare Ruimte voor de hele gemeente
- Literatuur vormt een belangrijk deel van ons cultureel erfgoed
- Deelname aan de Dag van de Architectuur
- Structurele samenwerking van de verschillende disciplines op het gebied van planologie